

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«Петриківський розпис»
1 рік навчання
Початковий рівень

Автор:

*Корнієнко Анна Володимирівна ,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії діяльності позашкільних закладів
Інституту проблем виховання НАПН України.*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Петриківський розпис - українське декоративно-орнаментальне народне малярство, яке виникло на Дніпропетровщині в селищі Петриківка, звідки й походить назва цього виду мистецтва. У 2012 році Міністерство культури України визначило петриківський розпис об'єктом (елементом) нематеріальної культурної спадщини України.

На сьогодні, декоративно-ужиткове мистецтво у виховному і освітньому процесі, дозволяє певною мірою вирішити проблему естетичного виховання та багато інших проблем, пов'язані з вихованням підростаючого покоління. Саме в процесі занять у педагога є можливість встановити з дитиною емоційний контакт, емоційне спілкування. Цікавий зміст, багатство фантазії, яскраві художні образи привертають увагу дитини, доставляють йому радість і в той же час роблять на нього свій виховний вплив.

Навчальна програма реалізується у гуртках художньо-естетичного напрямку позашкільних навчальних закладів та спрямована на вихованців 9–14 років.

Мета програми – розвиток індивідуальних творчих здібностей дітей, пізнання ними свого коріння через такий вид декоративно-ужиткового мистецтва, як петриківський розпис.

Основні завдання:

сприяти умовам для здобуття учнями знань, вмінь та навичок з петриківського розпису;

навчити плануванню та організації трудового процесу, самостійному пошуку шляхів вирішення творчих завдань;

виховати дбайливе ставлення та пошану до надбань народного мистецтва;

сприяти вихованню творчої особистості, що є носієм кращих надбань національної та світової культури;

розвинути художній смак, творчу уяву, фантазію, виробити індивідуальний стиль роботи.

Навчальна програма передбачає 1 рік навчання, розрахована на початковий рівень - 144 години на рік, 4 години на тиждень.

Форми і методи навчання: навчання проводиться за фронтально-індивідуальною формою; використовуються наступні методи: бесіда, лекція, індивідуальні та колективні вправи, екскурсії в природу, в музеї, на виставки, зустрічі з народними майстрами тощо.

Методи контролю за отриманими результатами: наприкінці кожного заняття проводиться коротке опитування, демонстрація виконаних робіт, їх аналіз.

В основу програми покладено положення компетентісного та діяльнісного підходів.

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми та розподіл годин за темами, ураховуючи інтереси гуртківців, стан матеріально-технічної бази закладу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Матеріали для розпису	2	2	4
3.	Елементи петриківського розпису	4	24	28
4.	Вивчення кольору	4	20	24
5.	Опанування технікою перехідного мазку	4	22	26
6.	Стилізація	2	10	12

7.	Побудова композиції	4	16	20
8.	Розпис на дерев'яній поверхні	4	22	26
9.	Підсумок	1	1	2
Разом:		27	117	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Мета та зміст роботи гуртка. Види декоративно-ужиткового мистецтва. Ознайомлення з петриківським розписом як одним з видів народного мистецтва. Декоративно-ужиткове мистецтво та його роль у збереженні традицій, звичаїв та обрядів українського народу.

2. Матеріали для розпису (4 год.)

Теоретична частина. Прилади та матеріали, що необхідні для розпису. Вимоги до фарб. Різновиди фарб минулого та сучасного століття. Техніка безпеки при роботі з колючими та ріжучими предметами, фарбами, лаками. Надання першої медичної допомоги при порізах та отруєннях.

Практична частина. Виготовлення пензлів з котячого хутра.

3. Елементи петриківського розпису (28 год.)

Теоретична частина. Зображення в петриківському розписі. Символ як один з могутніх підвалин культури. Тлумачення символів. Українська система символічного відображення світу як система традиційної культури. Зустріч з майстрами петриківського розпису.

Практична частина. Вимальовування під різними кутами і нахилами, комбінування елементів: „зернятко”, „горішок”, „їжачок”. Вимальовування елементів: колосок, листочок, цибулька, ромашка, волошка, калина, малина, вишні.

4. Вивчення кольору (24 год.)

Теоретична частина. Колірне коло: сполучення кольорів, замутнення, розбілення кольору. Ознаки хроматичних кольорів: кольоровий тон (відтінок), світлота, насиченість. Теплі та холодні, хроматичні та ахроматичні кольори. Походження та значення жовто-блакитних барв для українського народу. Кольори, характерні для української геральдики.

Практична частина. Зображення рапортного орнаменту з використанням жовто-блакитних кольорів. Композиція «Весна». Композиція «Літо». Композиція «Осінь». Композиція «Зима».

5. Опанування технікою перехідного мазку (26 год.)

Теоретична частина. Техніка виконання перехідного мазка. Поєднання кольорів в перехідному мазку. Аналіз робіт майстрів петриківського розпису, виконаних перехідним мазком. Символізм яблука, маку, вишні (застосування вишні замість ялинки на новий рік за давніми звичаями). Символізм тварин і рослин в народному мистецтві.

Практична частина. Виконання цибульки, листочка, мака, ромашки, груши, яблука, суниці перехідним мазком. Копіювання робіт майстрів петриківського розпису, виконаних перехідним мазком.

6. Стилiзацiя (12 год.)

Теоретична частина. Поняття стилізації. Відмінності між стилізованою формою та його природним аналогом. Характер стилізації, зображення тварин в петриківському розписі.

Практична частина. Вимальовування метелика, бабки, жар-птиці, білки, риби. Створення стилізованих елементів рослинного та анімалістичного жанрів.

7. Побудова композиції (20 год.)

Теоретична частина. Поняття ритму, симетрії та асиметрії в анімалістичних, рослинних та геометричних орнаментах. Форми композицій (прямокутна, трикутна, кругла); особливості їх побудови і вимальовування.

Практична частина. Практична робота над зображенням круглої (овальної) та прямокутної форми композиції: виконання композиції “Дівочий віночок” (кругла форма композиції), композиції “Ой, хустиночка, хустинка...” (трикутна форма композиції), композиції “Весільний рушничок” (прямокутна форма композиції).

8. Розпис на дерев'яній поверхні (26 год.)

Теоретична частина. Правила шліфування, ґрунтування, нанесення фону, копіювання малюнку, покриття лаком. Техніка безпеки під час роботи з лаками та фарбами.

Практична частина. Розпис дерев'яної лопатки. Розпис кухонної дерев'яної дощечки.

9. Підсумок (2 год.)

Теоретична частина. Підсумки роботи за навчальний рік.

Практична частина. Оформлення та підготовка робіт для виставки.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види декоративно-ужиткового мистецтва (петриківський розпис, лозоплетіння, писанкарство, кераміка тощо);
- техніки вимальовування на дерев'яній поверхні;
- історію виникнення петриківського розпису;
- основи кольорознавства, побудови композиції та види орнаментів;
- правила техніки безпеки та надання першої медичної допомоги.

Вихованці мають вміти:

- виготовляти пензлики з котячого хутра;
- вимальовувати прості елементи під різними кутами, комбінувати їх і поєднувати у композиції;
- створювати власні стилізовані елементи рослинного та анімалістичного жанрів;
- розміщувати композицію відповідно форми та зображувати її на заданій поверхні.

Вихованці мають набути досвід:

- створення власних композицій;
- виконання композицій перехідним мазком;
- розпису на дерев'яній поверхні.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>	
Клей ПВА	15 фл.
Фарби гуашеві	15 наб.
Акварельні фарби	15 наб.
Прості олівці	15 шт.
Крейда	1 кор.
Кольоровий картон	15 наб.
Папір для малювання	15 наб.
<i>Інструменти та приладдя</i>	
Ножиці для паперу	15 шт.
Нитки	3 кат.

Лінійка	15 шт.
Пензлі різних розмірів з штучних матеріалів	15 наб.
Пензлі білячі різних розмірів	15 наб.
Палітра пластмасова	15 шт.
Посуд для води	15 шт.
Серветки паперові	15 уп.
Рідке мило	3 фл.
Дерев'яні палички	45 шт.
<i>Обладнання</i>	
Дошка учнівська	1 шт.
Столи учнівські	15 к-тів
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>	
Зразки виконання простих елементів петриківського розпису	15 к-тів
Зразки алгоритму виконання складних елементів петриківського розпису	15 к-тів
<i>Таблиці і плакати</i>	
Техніка безпеки	1 к-т
Зображення робіт відомих майстрів з петриківського розпису	1 к-т

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус О. Школа писанкарства : Учбово-методичний посібник / О.Білоус, З.Сташук : – К.: КПДЮ, 2000. – 28с.
2. Крутенко Н.Г. Розповіді про кераміку / Н.Г. Крутенко. – К.: Либідь, 2002. – 255с.
3. Кулибин Г.Н. Рисунок и основы композиции / Г.Н. Кулибин. – М.: Просвещение, 1988. – 237с.